

IDEACIÓ GRÀFICA DE LA INDUMENTÀRIA COM A FONAMENT VISUAL I PLÀSTIC DE LA CREACIÓ DE MODA

Treball de recerca

Ramón Lechado Moreno

Mercè de Miquel

2n batxillerat social

2012/2013

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Definició de moda	4
3. La història de la moda	5
3.1 Prehistòria	5
3.2 Inici de les civilitzacions	6
3.3 Edat Mitjana: l'Europa medieval	9
3.4 El Renaixement	11
3.5 El Barroc	13
3.6 El Segle XVIII: Rococó	15
3.7 El Segle XIX: "Belle Époque"	18
3.8 El Segle XX: Les modes plurals	19
4. La ideografia i el disseny	27
5. Recollida dels dibuixos de moda	32
6. Hi ha relació entre l'art i la moda?	43
7. Conclusió	46
8. Bibliografia	49
9. Annex	51

1. INTRODUCCIÓ

He escollit aquest treball sobre la moda i els dibuixos pel meu profund interès entre ambdós termes i dedicació. Inicialment, volia fer una recerca sobre el paral·lelisme entre el món de la moda i de la música, però finalment em vaig decantar per la moda com un tema en concret a causa de la seva gran extensa informació i vaig precisar un concepte subordinat en relació amb el tema. En aquest cas, van ser els dissenys de moda.

Parteixo de la moda com a motiu principal perquè és un tema que personalment ha tingut molta influència sobre la meua vida i la considero un punt important i vital. També he valorat, per dir-ho així, el meu “talent” pel dibuix. Vaig escollir treballar a partir de dibuixos o il·lustracions per eixamplar el meu coneixement sobre el tema, o bé, els meus ideals sobre la moda.

He volgut tenir coneixement, també, sobre la influència social, la manera de viure i pensar en les diferents èpoques per saber com han influït sobre les formes i els dissenys d'indumentària.

Com a eina principal de recerca, he utilitzat la xarxa electrònica a causa de la seva àmplia informació, fàcil accés i rapidesa. Per realitzar aquest treball també he anat a llibreries i biblioteques a recopilar informació teòrica, d'una banda i d'altra, sobre il·lustradors i moda i recollir dibuixos. A més a més, he anat a un institut de moda, l'escola Llotja, que hi ha a Barcelona, per assistir una reunió d'una professora d'allà per obtenir informació important pel treball.

La mostra dels esbossos de diversos autors està organitzada amb dos autors per pàgina amb tres obres escollides de manera alterna, detallant el nom dels artistes, les seves tècniques i els respectius anys, en el cas si a la font de la imatge hi havia data, si la desconec no hi figura. Després hi ha un **annex** que conté la continuació de la recerca.

2. DEFINICIÓ DE MODA

Abans de introduir-nos a la història de la moda, haurem d'analitzar el concepte “*moda*” per fer-nos la idea a què es refereix.

Segons la **Real Acadèmia Espanyola**, una institució que planifica normatives lingüístiques, la *moda* és un costum que adapten els habitants d'una cultura determinada, o més d'una, durant un moment del temps, a la hora de vestir peces d'indumentària.

No obstant, les modes són temporals durant al llarg de la història. Cada dècada va innovant noves indumentàries, més canviades i radicals, així per imposar una evolució instrumental amb el desenvolupament humà. A més, la moda és, sobretot, relativa; la roba que es porta cada determinada època de la història són diferents a causa de les situacions econòmiques, socials i polítiques.

Tot i així, és important d'entendre que la moda no és indumentària. Sovint hi ha una certa confusió entre ambdós termes quan està clar que la roba és allò material que porta una població segons el que imposa els costums que tingui la societat durant una determinada època (moda). És a dir, hi ha roba que està de moda i n'hi ha que ja ha passat de moda.

Ara explicaré un breu resum dels tipus de costums i els mètodes que utilitzaven per realitzar les vestimentes que duïen els nostres antecessors fins a la actualitat.

3. HISTÒRIA DE LA MODA

3.1 PREHISTÒRIA

3.1.1 Paleolític

L'origen de la roba va tenir lloc a la **Prehistòria**. Es situava durant el període **Paleolític**, la era dels metalls, on els nòmades vivien en cavernes i treballaven amb l'agricultura i la ceràmica. És important tenir en compte que aquí la moda no tenia com a funció decorativa, sinó únicament per la supervivència humana.

Els nòmades portaven en el seu cos tapa cues amb pell d'animals utilitzant pedres afilades, subjectats amb tires de cuir cru, i com a complements feien collars amb dents i ungles. En aquell moment, anaven descalços.

3.1.2 Mesolític

Més endavant, van entrar en una època de glacials, en el **Mesolític**, on van haver de sobreviure les baixes temperatures i les fortes tempestes. Com a conseqüència, van inventar noves eines com utilitzar les estelles dels ossos com agulles per cosir tota la pell, amb tires de cuir, com per fer-se un abric i cobrir-se tot el cos. A més, van començar a portar botes de pell per evitar el contacte amb la fredor de la superfície.

3.1.3 Neolític

Quan l'època del desglaç va acabar, van voler buscar climes més temperats i més adequats per la seva supervivència. Va arribar l'època **Neolítica**. Fins llavors, apart d'adaptar la roba amb el clima, i la innovació de la llana com a teixit, van crear nous patrons de bellesa; les dones es pintaven i portaven collars i polseres, i els homes s'agafaven els seus llargs cabells amb la llana que teixien. Aquí va donar lloc l'aparició de les xanquetes de cuir.

Fins acabar la època Neolítica, els nòmades, formats en poblacions, van decidir separar-se entre grups per formar ciutats entre cadascú. Es va donar inici a la nostra civilització, formant noves cultures i nous i diferents costums.

3.2 INICI DE LES CIVILITZACIONS

3.2.1 Mesopotàmia

En els inicis de 3000 aC, la **Mesopotàmia** de l'Orient Mitjà va ser la primera civilització que va inventar la escriptura i la roda. Van descobrir el coure, la plata i l'or i van utilitzar-ho com a elements decoratius tant de indumentària com d'arquitectura. Els semites portaven una única tela de teixit que cobria tot els cossos, com una túnica, decorada amb diferents motius i adornaven els seus pentinats amb una mena de tocats decorats en coure.

3.2.2 Egipte

Una època que es destacava bastant la jerarquització social, tret dels grans avanços de l'astronomia, l'escriptura i, sobretot, l'arquitectura, va ser la de **Egipte**. Aquest era un terreny àrid amb altes temperatures i per aquest motiu el poble tenia que anar molt lleuger.

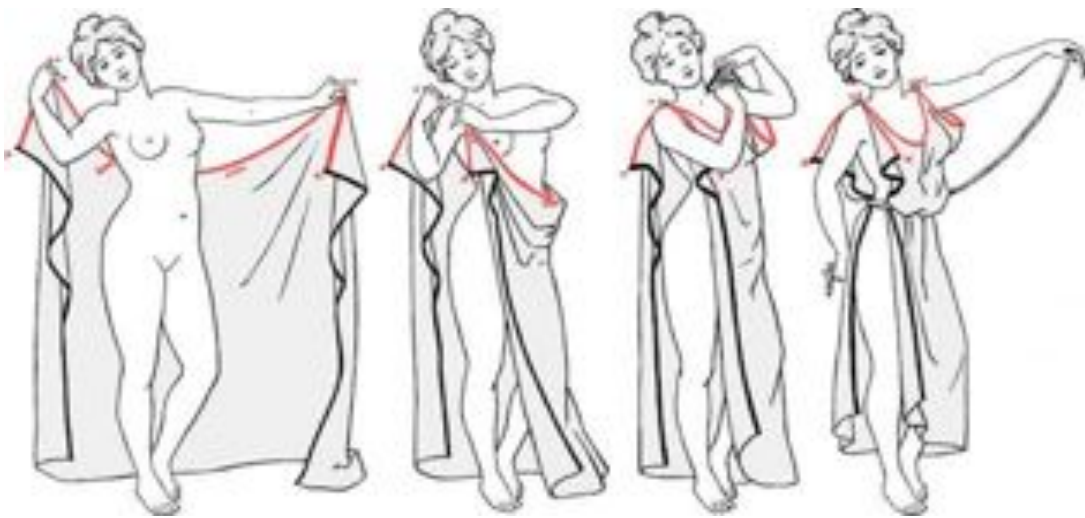

En les **classes baixes**, els homes anaven amb una peça anomenada *schenti*, una mena de mocador que s'embolicava al voltant dels malucs. En canvi, les **classes altes** duïen el *kalasyris*, una túnica llarga, de material molt fi (lli) i transparent. Estaven subjectats des del tors fins als genolls, decorats amb un cinturó en forma de triangle adornat de pedreries com lapislàtzuli, coral·lina i or. Les **dones**, tant com les classes baixes i altes, duïen vestits molts cenyits, fets d'una fibra similar a les malles, que portaven des dels pits fins als genolls, adornats amb pedreria i or.

En general, el poble anava descalç. Però sovint duïen *sandàlies de papir*. Tothom s'afaitava els caps i duïa perruques adornades amb *henna* per donar una aparença més natural. Exaltaven els ulls amb *henna*, les galtes i els llavis eren decorats amb carmesí, i es perfumaven bastant. Depenent de les classes, es posaven **complements** emblemàtics d'or com collars, polseres i *nemes*, un tocat de tela amb forma quadrada i amb ratlles.

3.2.3 Grècia i Roma

La peça més característica del segle VII i I en **Grècia** va ser el **xitó**, un tros de tela en forma quadrangular que s'unien a les espatlles amb una *fibula*, una mena de fermall que permetia cobrir tot el cos. Les dones ho portaven fins als turmells, i a vegades es posaven un *peple* que cobria les espatlles fins a la cintura. En canvi, els homes portaven el *xitó* fins als genolls. Tant com ells i elles, duïen el *himatió*, una peça molt abundant en aquella època, que cobria les espatlles per un costat.

Il·lustració que mostra com es posava el *xitó*

Els perfums eren un fetitxe per la població. Els **cabells** dels homes eren curts i recollits amb una cinta, en canvi les dones deixaven caure el cabell i s'ho arrissaven o feien tirabuixons. Els **complements** eren molt importants i característics de la bellesa grega. El seu **calçat** consistia simplement en les sandàlies de sola grossa.

Més al costat de Grècia, **Roma** també estava influenciada pels costums d'aquesta civilització. Bàsicament vestien igual, tret d'una peça semblant al *himatió* que era la *toga*, permesa tant com els homes i les dones. Les seves mesures eren 2,5 per amplada i 5,2 de llargada. Feien plecs, començant amb un extrem sobre el pit i l'espatlla esquerra, permetent rodejar tota l'esquena, passava per sota del braç dret i es tornava a posar a l'espatlla esquerra, finalitzant amb un nus.

3.2.4 Bizanci

El cristianisme va tenir una gran influència en la forma de vestir. L'**estil bizantí** era una barreja dels estils grec i romà amb influència oriental. La roba es composava de talls senzills, com la *túnica en forma de T*.

La roba estava composta per diverses capes, de forma que cobressin tot el cos. Les **dones** portaven un vestit interior fins als genolls, un altre més curt a sobre i una estola romana, sovint dues. Sobre l'estola posaven una *palla* (mantell) i en alguns casos portaven vels. En canvi, els **homes** portaven una túnica de màniga llarga fins als genolls, una *dalmàtica* (túnica) a sobre i togues, tot i que fins al segle VI dC la toga va ser restringida i es va reemplaçar per una capa. Tot i així, existia una altra alternativa: la *clàmide grega*, que es combinava amb un *tablion*. A partir del s. VI van començar a utilitzar calçons.

La introducció de la fabricació de la seda en Europa va constituir una de les seves majors aportacions a la història de moda. La seda arribava a **Constantinoble** a través de la ruta comercial de Xina, que passava pel Orient Pròxim.

Les **sabates** eren de seda bordada decorada amb or i pedreria. Les botes de mitja canya eren freqüents. Les **joies** principalment eren d'estils grecs, però després estaven inspirats de l'Orient Pròxim. Es fabricava amb or i pedres precioses. Aquí va donar lloc **l'art de l'esmail**, on la tècnica dels bizantins (*cloisonné*) es va expandir per tota Europa.

Consideraven que la **higiene** era important. No estaven interessats pels perfums, però van aportar molt. Els **pentinats** tenien influència romana i oriental. Les dones portaven els cabells llargs i preferien els pentinats elaborats, a vegades amb turbants o amb una cadena de perla. Els homes portaven el cabell molt curt, amb la ratlla del mig i amb serrell en la front. Abans del segle IX els homes anaven afaitats, però més endavant van començar a portar bigoti i barbes curtes i estilitzades. No utilitzaven molts **barrets**. Però va ser important en la cort i en l'Església utilitzar corones i tocats, com la *infula* o el *zucchetto*.

3.3 EDAT MITJANA: L'EUROPA MEDIEVAL

Aquí va tenir lloc l'aparició del **sastre professional**. La confecció principalment ho feien les dones però més tard ho feien els homes. La moda no tenia transcendència per la majoria de la gent, sinó per protegir del clima.

Les **dones** adaptaven les peces masculines amb les formes femenines. Les parts superiors eren molt elaborades i la majoria lluïen un escot alt. Les mànigues podien ser senzilles i ajustades o molt treballades. Aquestes, al voltant del s. XIV es decoraven amb punys dentats, que va innovar el encaix.

La aparició de la **pesta bubònica** en el 1348 va tenir un efecte molt important. La gent va vestir amb més extravagància; faldilles més curtes, roba més ajustada, les mànigues i els baixos de les faldilles amb vores retallades, etc.

La classe social i l'ofici determinaven el tipus de roba que havia d'utilitzar l'**home**. En els segles XIII i XIV solia portar una túnica (*cota*) de màniga llarga que arribava als genolls, damunt un vestit ampli de mànigues àmplies, a vegades ajustat amb un cinturó, i a sobre una sobrecota sense mànigues fins als turmells. La peça estava oberta pels costats i tenia un tall en la part frontal. També era molt freqüent portar el *garnache* i l'*hérigaut*.

Després de la caiguda de **Constantinoble**, el centre de moda va deixar d'estar en la ciutat. La **llana** va ser el teixit més important. Fins al segle XV es va desenvolupar a Anglaterra telers específics per teixir-la. Els nobles portaven roba de llana lleugera i els pagesos de lli rugós, lona i llana. També utilitzaven pells d'ovella, teixó o guineu, que eren pràctiques per la seva lleugeria, impermeabilitat i transpiració. Es deia *polisson*.

Els colors, eren personals i molt específics. No portaven molta **joieria**; només utilitzaven l'or per les cerimònies.

Tothom utilitzava **miralls** fabricats de plata o vidre i ho portava durant la seva vida diària a la cintura, encara que els homes ho portaven als barrets. Sobre les **sabates**, es va introduir la *polaina*, sabata de punta, que simbolitzava una posició elevada. Algunes vegades arribaven fins als 45 cm¹. Però, l'església va qualificar-les de perverses, i va significar un canvi de la sabata, anomenat l'efecte del "calçat en pic d'ànec".

La **higiene** no era molt important. Es netejaven les mans, la cara i rentaven les dents pels matins. Els banys públics es compartien, però tancaven els diumenges i les vacances. Un fet interessant és que utilitzaven estranys remeis per les malalties. Les dones empraven pocions per la **bellesa**; per un cutis pàl·lid utilitzaven sangoneres, per eliminar el vell cal viva (òxid de calci) i per aclarir els cabells henna, flors de tojo, safrà i ronyons de vedell. Abrillantaven els llavis amb mel i rentaven la boca amb vi. Per ressaltar el to de la pell utilitzaven pintures solubles de tons clars. Les celles eren depilades i molt fines, i fins i tot eren afaitades del tot per assemblar-se als trets de l'escultura clàssica. També empraven tractaments per aprimar.

Els homes portaven els **cabells** curts i en el s.XIII s'ho van deixar més llarg, amb serrell o amb la ratlla al mig fins al segle XIV. Les dones tenien la ratlla del mig, però com tenien el cabell molt llarg preferien les trenes², separant el cabell en diferents capes. En ocasions s'enrotllaven i formaven monyos per dos costats. En el segle XIV afaitaven el naixement del cabell per que el front fos més ample.

Al principi no utilitzaven **barrets**, però amb el pas del temps es va experimentar amb noves idees. En la segona meitat del segle XII la caputxa es va convertir en una peça independent. Més tard, les dones portaven una *crespina*, amb una *barbette* i una cinta. A finals del segle XIV es va popularitzar el *hennin cònic*, en forma de corn fet de filferro amb un vell lleuger.

¹ De fet, una llei anglesa (1363) va designar la longitud de la polaina: fins els 15 centímetres ho havien de portar els plebeus, els cavallers de 37,5cms i la noblesa fins 60 centímetres.

² Trenar el cabell significava el pas d'una nena a dona o matrimoni.

3.4 EL RENAIXEMENT

Les peces de moda van cobrar més importància durant el Renaixement. La moda no distingia cap gènere social, les comunicacions i els transports eren més ràpids i efectius, i es va desenvolupar les mercaderies de luxe. Era abundant el número de **sastres** (s'encarregaven) i també havia sastres ambulants per la gent del camp, ja que no podien accedir fàcilment als centres urbans.

Les peces eren considerades una inversió i es dedicava temps al seu manteniment i reparació, a vegades venien per recuperar part del cost. Entre els estils més influents originats a **Flandes**, la tècnica del *apunyalet* va ser habitual i la *gorgera* va ser un element destacat.

Les **dones** portaven una túnica llarga i ampla, semblant a la *hopalanda*, amb mànigues voluminoses i coll alt. El vestuari bàsic es composava d'una camisa interior de lli blanc, de màniga llarga i un vestit de cintura alta d'un color contrastat a sobre, amb l'escot en forma de V fins a la cintura, i amb una borla per tapar el pit. Les mànigues s'obrien en les espatlles i en els colzes per mostrar les obertures de la peça interior. La invenció més destacada va ser el *verdugado* – una estructura arrodonida que feia una faldilla. La **silueta** era molt definida; la part superior del cos femení s'estrenyia amb la *basquiña*, un cotilla que donava forma de embut, projectant els pits en la part inferior. Es potenciava amb un *peto* rígid i triangular que acabava en punta sota la cintura-

Els **homes** utilitzaven peces amb pedaços de colors brillants, com de ratlles, quadrades i triangulades, amb colors abundants. Accentuaven el físic encoixint els abrics amb fenc i col·locant cinturons per que les espatlles i els pectorals semblessin més amples. Les mitges van reemplaçar les calces i l'entrecreix es va convertir en la zona més important del cos amb la introducció de la bragueta. Les sabates de punta van ser substituïdes per les de pic d'ànec o peu d'ós. Portaven diàriament una camisa de lli blanca de tall ampli i escot baix, el *jupó*, el *justillo* (jaqueta amb coll alt o baix), la *bragueta* (triangle protector de teixit farcit) i les mitges, subjectades amb cintes acabades en llaç.

Posaven motius de fruits asiàtics, lotos i palmes a la roba. Predominaven els colors forts de vermell, blau marí, vi, or i negre. A partir de 1550 van agafar importància l'escarlata, el groc i la maragda. Tothom portava diàriament teixits de llana, lli i cotó.

Els ventalls i els mocadors eren els **accessoris** preferits; els ventalls eren de plomes, amb mànecs enjoiats i destinats a complementar els seus vestits. Alguns portaven miralls i altres perles. Els mocadors es portaven al cap o al voltant del coll i duïen encaixos amb vores adornades de borles i bordats. Les **joies** eren una manifestació artística molt important. Els diamants tallats en punta van ser molt populars per la seva significació de poder, després van aparèixer els *camafeus*. Els anells eren

la peça més important, i era sovint l'ús de pendants de llàgrimes de perla. **Espanya** era el més ric del món per la seva innovació de les joeries.

Les **dones** s'afaitaven les celles i el naixement del cabell. Apreciaven el coloret, les pintures i els colors rentables. Aplicaven plom blanc en el rostre per obtenir un cutis pàl·lid però no el rentaven i això intoxicava. Els lunars petits eren importants, més que les dents. El bany no era una pràctica comuna, tot i que la producció i la utilització de perfums va ser abundant.

Les dones portaven els **cabells** llargs, solts i amb ratlla al mig, quan es casaven es cobrien. També enrotllaven les tresses sobre el cap. El ros era el color ideal i les dones s'aplicaven decolorants i tints per aconseguir la tonalitat. Els homes s'afaitaven però un segle després la barba es va posar de moda. També portaven postissos. Preferien els cabells curts; com el de tipus *tassa*, per les espatlles, i la *zazzera*, fins les espatlles i arrissat pels costats. El barret de palla i la *carabina* eren **barrets** d'ala estreta que s'inclinaven i eren adornats amb joies i plomes.

3.5 EL BARROC

Amb el desenvolupament de la nova burgesia, les modes es van succeir en un ritme frenètic. La gent es va enriquir i quasi no es podia distingir-les. La moda reflectia l'esperit del moviment artístic barroc: peces flotants i fluïdes, i siluetes naturals i elegants. El seu objectiu principal era tenir comoditat. A partir de 1650 la moda francesa va dominar tota Europa, reemplaçant la influència espanyola.

Les **dones** van abandonar les gorgeres i van adaptar-se als principis barrocs: emfatitzar la proporció natural i la llibertat de formes. El vestit femení mostrava un escot profund i van reemplaçar la cotilla per l'*hongreline* (jaqueta curta amb faldons de seda). La roba interior i els enagos donaven volum a la falda. En 1670 es va introduir la *robe de chambre*, composta per dos peces de tela: una en l'esquena i una altra davanter. Aquest conjunt portava mànigues amb puny fins

al colze. Un altre vestit famós era l'*adrienne*, que s'obria en el davanter i es subjectava a la cintura. A sota portava una falda de cèrcols i un *negligé*.

En el cas dels **homes** es va substituir la gorgera pel coll emmidonat i el coll pla. El *apunyalat* es va passar de moda. Les camises portaven un senzill tall sota la pitrera. Els calçons cada vegada eren més amplis i acabaven ficant-se amb les botes. El vestit era compost per una casaca, una armilla i calçons. Una innovació era els calçons *rhingrave*, tipus faldilla pantalon, i el *brandeburg*, un abric llarg.

El encaix, el ras i el vellut eren els **teixits** més populars, concretament el encaix que va tenir una importància comercial i cultural. Les classes mitjanes i baixes portaven llana i lli. A finals del segle XVII va decreixer la demanda del encaix i paral·lelament va créixer la mussolina india.

La **joieria** era simple i elegant. Portaven enfilalls de perles, pendents de diamant en forma de llàgrima i pedreria enfilada en una filera. Era una part del conjunt amb la finalitat d'intensificar la bellesa natural. També portaven anells i braçalets amb pedres precioses i no precioses. Tot i que, que la reialesa i les persones adinerades només les portaven, la resta les portava falses.

Sobre la **higiene**, consideraven l'aigua nociva per la pell i evitaven banyar-se. Disminuïen el mal olor corporal friccionant la pell amb tovalloles mullades i canviant de roba a vegades. El perfum era una altra alternativa. Utilitzaven pomades elaborades amb àmbar gris i benjuí, que penjaven dels cinturons o de les cadenes en el coll. També portaven bosses de tafetà on guardaven pols perfumats. A més, les utilitzaven per netejar-se les dents. Els **lunars artificials** en el rostre van ser importants. Eren fets de vellut i de seda, i de diverses modes i formes com cercles, diamants, estrelles i mitges llunes.

Tothom es maquillava; duia llavis vermells grossos i celles molt arreglades i fosques. El cabell ros era substituït pel negre i el castany. Les dones portaven el cabell recollit i trenat. S'aixecaven els rissos i el pentinat arribava a grans altures. Les dones joves portaven tirabuixons que queien des de darrere de les orelles. Els homes portaven el cabell llarg. A partir de 1660 va començar a portar tothom perruques. En **Lluís XIV** va posar de moda la perruca *in-folio*.

En el segle XVII van aparèixer els **tacons** alts. Els tacons mostraven l'esperit barroc: postura alterada, caminar en zig-zag i costums del període afectats. Els tacons feien que l'home es sentís més important. Portaven elements decoratius com rosasses de cinta i encaixos frunzits, amb pompons. Fins al segle XVII tots tenien un disseny similar, però després les formes es van divergir.

Portaven **bosses**. Tenien varis estils i cadascuna amb la seva funció. En el seu interior guardaven objectes com un ventall, un mirall o un rellotge. Els **guants** eren més decoratius que funcionals. Eren confeccionats de pell, vellut o seda, decorats amb fils daurats i platejats. Decoraven amb perles, cintes i encaixos. En el 1650 es va originar la **corbata** i 30 anys després es va reemplaçar per una tira de lli o mussolina amb encaix. El *tricorni* va aparèixer en el 1690, un barret d'ales aixecades formant tres pics i adornat amb plomes.

3.6 EL SEGLE XVIII: ROCOCÓ

La roba del període Rococó va tenir una gran Influència francesa. Fins el 1675 la roba era confeccionada per sastres, però més endavant van aparèixer els *couturièrs*, que treballaven en la seva *boutique*. La dona era l'encarregada de la costura; apedaçava peces i confeccionava la roba de casa i la roba interior per tota la família. **Rose Bertin** va impulsar negocis pels *couturièrs* i va aplicar les firmes en els vestits, que permetien reconeixement del dissenyador. Tot i així, la Revolució va arruïnar la indústria de la moda francesa.

Al llarg del segle XVIII i fins la Revolució, la figura femenina es caracteritzava per l'ús del *miriáque* (mirinyac) o *panir* (cèrcols amples de metall sobre el vestit, eixamplat a partir del maluc, amb una amplitud de 150 cm). Es confeccionava amb una sèrie de tres cercols de metall superposats, cosits als *enagos* i es subjectava mitjançant un altre cercol al voltant de la cintura. Posteriorment, el mirinyac va ser concebut amb dos cercols i assegurat amb un cinturó. Però, més endavant, per la seva dificultat de mobilitat, es va abandonar aquesta moda.

El **vestit** s'obria per davant per descobrir la falda interior i els enagos. Els més freqüents eren:

- El vestit *Watteau*, decorat amb cintes i amb plecs des de les espatlles fins al baix de la falda.
- El vestit a la francesa, tallat en punta descendent, amb profund escot en V o quadrat i adornat amb encaixos plegats.
- El vestit del tall rococó, amb mànigues cenyides amb volants d'encaix, decorada amb flors, frunzits i encaixos.
- El vestit a la anglesa, compostat amb una jaqueta curta amb mànigues llargues, sota faldilla i un petit coixí en la part posterior (cul de París), de forma emfatitzada i adornat al coll amb un fulard.

La moda es va fer més informal i la Revolució va accelerar aquesta tendència. Les camperoles portaven cos, jaqueta entallada i falda de vol amb plecs de motius tricolors. Les **dones** que assumien la causa revolucionaria portaven el *negligé* a la patriota, un redingot blau real que es posava sobre un vestit de coll rallant blanc i vermell, mentre que les realistes es vestien de negre. La revolució va suprimir la seda, el vellut i el brocat. També va alliberar a la dona del cotilla, mirinyacs, perruques altes, tacons alts, lunars postissos i cintes.

L'**home** portava el *culotte* (calçons) i la jaqueta. Aquesta última es va convertir en armilla. Estava confeccionat amb domàs, ras o vellut, tenia butxaques, mànigues llargues i bordats que mostraven paisatges, flors o animals, botons d'or, plata o esmalt. Els calçons acabaven en els genolls, on es ajuntaven amb unes mitges de seda blanca subjectades amb llaços. Un abric sense coll, la *casaca*, es cenyia al cos.

Durant gran part del segle XVIII la roba masculina va ser influenciada pel estil anglès, pels *Maccèrcolis*³ i els *Incroyables*⁴. El encaix i els llaços van ser reemplaçats per la corbata de seda negra, tot i que posteriorment es va substituir per un fulard de mussolina blanca.

En el segle XVIII va haver un desenvolupament global del comerç tèxtil. Van revolucionar la fabricació del cotó i llana amb l' invenció de la màquina de llançadora volant i la màquina de teixir. En aquest moment, **Hatgreaves** va crear la màquina de filar cotó *spinning-jenny* i **Arkwright** va patentar la màquina hidràulica.

³ Eren joves anglesos que viatjaven per Europa en el 1770. Portaven colls drapejats, una corbata rematada amb encaix i tacons amb tacs de ferro.

⁴ Era un altre grup que va aparèixer a França, portaven arracades d'or, escorpins escotats i calçons sota els genolls amb cintes de colors brillants.

El primer teler mecànic va ser inventat pel **Cartwright** i en 1785, al instal·lar la màquina de vapor d'en **James Watt**, Anglaterra va entrar en la era de la producció en massa, cosa que va significar una gran significació essencial pel cotó. Van començar a importar teixits des de l'Àsia, a la Xina concretament.

Sobre la seva **higiene**, no es rentaven. Portaven maquillatge per amagar la pell bruta i sovint utilitzaven pintures blanques fetes amb plom per amagar el maquillatge de la cara i les galtes es realçaven amb coloret vermell. El color corporal es dissimulava amb perfum.

Tothom s'empolvorava el cabell i les perruques en el segle XVIII. Les perruques es feien amb cabell humà, pèl de cabra, crin de cavall o fibres vegetals. La **Madame de Pompadou** va posar de moda els *puf*, pentinats artificials altíssims que portaven ocells, papallones, cupidos, branques d'arbres i vegetals. La seva altura tenia límits per les dones i eren nius de puces i polls. Amb el temps, van passar de moda. El gust al natural, sorgit per la Revolució, va acabar amb el cabell empolvorat perquè va causar la conseqüència de l'escassetat de pa. Com resultat, els homes van començar a lluir els seus propis cabells i les dones s'ho arreglaven amb diversos pentinats lleugers i naturals.

Les dones portaven cotilla des de el segle XVI, però en el segle XVIII es va convertir en una obra d'art. Les *baleines* rígides dels cotilles es folraven amb cotó natural. Encara que causaven múltiples ferides, definien les formes femenines. Aquestes cotilles també era un tret de distinció de les posicions socials. La Revolució, juntament un pamflet⁵, van acabar amb els corsos.

Des de 1690 fins la Revolució el *tricorni* era més corrent, que posteriorment es va transformar en bicorn. S'adornava amb encaix, galons o plomes d'estruç. Les dones portaven grans **barrets** d'ala ample, de palla o feltre.

Un tret important és l'aparició de les **revistes de moda**. En el 1693, es va crear la primera revista femenina "*The Ladies Mercury*". I d'aquí es van sorgir altres com *Gentleman's Magazine*, *Cabinet des Modes*...

⁵ "*La Dégradation de l'espèce humaine par l'usage du corps à baleines*", 1770.

3.7 EL SEGLE XIX: “BELLE ÉPOQUE”

La tecnologia va evolucionar i es va impulsar la indústria de la moda fins als nous regnes de la producció en massa. En el 1846, en **Isaac Singer** va inventar i patentar la màquina de cosir. Amb la introducció de l'energia de vapor en 1865, les màquines van millorar i van incrementar la producció de peces de confecció. Les tendes eren un oci, pel qual significava un gran augment de consumidors. Fins la innovació de les tendes, va haver una explosió de magatzems de teixits.

Durant aquest segle, la **dona** estava molt restringida en les fàbriques; dedicava moltes hores laborals i no tenia cap dret de llibertat. Aquí es va començar la seva lenta alliberació de la seva posició social. Al segle XIX la van permetre a les universitats, a les escoles, fer esport... Era caracteritzada per la seva silueta en S, gràcies a la utilització de cotilles i mirinyacs. Portava vestits d'escots en forma de V amb mànigues àmplies i voluminoses i faldilles acampanades. Més tard van a començar a portar jaquetes de sastre. Portaven sabates de ballarina i duien poc maquillatge. Els seus pentinats eren recollits i voluminosos, decorats amb barrets d'ales àmplies amb flors i plomes.

La **moda masculina** va començar a agafar més importància i elegància. Van fer fora tot allò que no fossin de línies subtils i impecables. Portaven camisa llisa de lli blanc, llaç, botes de muntar i barret de copa. En **George Beau Brummel** va ser l'arquetip del dandisme. Es va introduir en 1830 els *culottes* i els pantalons. Les cotilles es van mantenir, però l'ornamentació era rebutjada. Duien botons daurats en el frac i un rellotge d'or penjat d'una cadena. Les peces es confeccionaven en colors discrets: blau o verd de dia, i blau o negre de nit. També eren habituals les perruques empolvorades i els perfums.

En el segle XIX es va introduir la joieria de marca. La tenda *Poole & Co* va ser famosa, també *Chaumet & Cie* i *Tiffany & Co*. En **Charles Frederick Worth** va ser el pioner de l'alta costura i va ser el primer costurer en produir una col·lecció completa de peces per cada estació. En **Jacques Doucet** va ser un altre important que va obrir la seva pròpia casa d'alta costura en 1875.

3.8 EL SEGLE XX: LES MODES PLURALS

3.8.1 1900-1910

Al finals del segle XIX i principis de XX la roba dels **homes** va ser molt més sòbria: constava d'una jaqueta llarga amb coll i solapes, una armilla de la mateixa tela que la jaqueta o de camussa, i pantalons amb vores cap davant. A sota de la armilla portaven una camisa de seda blanca i llisa, i sovint amb una corbata fina o un llaç. Els seus complements eren barrets de feltre amb ales aixecades en les vores. A més, portaven guants de cuir i bastó amb mànigues de diverses formes i materials. El cabell es portava curt i els bigotis eren grans i inclinats cap amunt.

Sobre les **dones**, a partir de 1910 la roba va perdre rigidesa i es va fer més elegant i còmoda. Van tornar teles com el vellut, el brocat, les sedes brillants, els encaixos i els bordats. Ja no portaven mirinyac, llavors les faldilles es recollien amb plecs que donaven moviments determinats. La jaqueta de brocat arribava fins la cintura i duia decoracions com pell de guineu blanc en el coll. Els barrets van ser un element important, en general eren d'ala àmplia: a l'hivern es portava de feltre o vellut decorades amb pells i plomes, i a l'estiu de palla amb flors, petites fruites de tela i tul. El accessori més comú eren les bosses i es confeccionava amb vellut o ras bordat amb pedres i perles. El calçat era en general de ras o de camussa amb tacons alts. Estava mal vist tenir la pell morena i els cabells es portaven llarguíssims, blancs i ondulats.

Paul Poiret i **Gabrielle Coco Chanel** eren dissenyadors populars d'aquesta dècada. En Paul va rebutjar les cotilles i dissenyava vestits senzills de tall recte i Coco es basava en una concepció global de la elegància, el "*total look*".

3.8.2 1920-1930

Després de la **Primera Guerra Mundial** la dècada dels 20 va patir un canvi enorme. Les **dones** preferien peces unitàries i roba simple. Utilitzaven vestits simples i decorats i capes d'abric amb grans colls drets. A més, van donar més masculinitat a la seva roba. Els barrets eren acampanats fins als ulls. Els seus pentinats eren a la *garçonne*; curts i ondulats. Perfilaven les celles, pintaven els llavis amb colors foscos i duïen molt maquillatge. Portaven collarets de perles llargs i sabates a l'estil *charleston* o *Mary Jane*.

Els **homes** portaven vestits de franel·la, principalment amb ratlles blanques sobre fons gris, camisa blanca i corbata de colors. Duïen el *lounge suit*, un vestit de carrer que estava compost per una armilla, una jaqueta creuada i ampla i pantalons de pinça amplíssims. Portaven el cabell curt i sabates d'*Oxford* en blanc i negre. El barret típic era el ranxo.

Després del 1929 van patir la Gran Depressió i l'ascens del nazisme al poder. La roba va prendre més discreció, a més de fer les línies més esveltes i rectes.

La **dona** portava vestits estrets combinats amb jaquetes curtes, amb espatlles més amples que la cintura, tot entallat. La faldilla arribava fins als genolls. També va començar a portar pantalons per anar a treballar. Per les nits portava vestits cenyits que ensenyaven l'esquena i donaven forma a les cames. Admiraven molt l'estètica de l'*Old Hollywood* i imitaven a **Greta Garbo** o **Marlene Dietrich**. Era caracteritzada per portar cabells curts amb ondes i bucles a l'altura dels ulls, celles, llavis i ulls molt fins, i maquillatge neutre, encara que preferien tons foscos. Portaven sandàlies amb tacons i no portaven molta joieria. També eren influenciades per la dissenyadora **Coco Chanel**.

En canvi, l'**home** va refinar més el seu estil; la roba era la mateixa dels anys 20 però molt menys ample i més entallada, donant forma a la silueta masculina. Portaven mocadors a la butxaca superior de les jaquetes, sabates negres amb punta i barrets tipus Panamà. Anava totalment afaitat i amb cabell curt.

3.8.3 1940-1950

Durant la dècada dels 50 (1940-1949) va ser un període comprès per la ideologia feixista. La Segona Guerra Mundial va començar i Estats Units va haver de buscar la seva pròpia moda.

La **dona** era la imatge d'una dona treballadora però adulta i sensual. La roba era d'estil militar; portava un vestit de dues peces: una jaqueta amb espatlles, cinturons i plecs i una faldilla fins als genolls. Sovint portava gavardines fins als genolls. Per la nit portava vestits llargs i cenyits. Només duia gammes de marrons, blaus i negres. Els cabells eren fins a les espatlles, pentinats amb rodets, monyos i turbants per dissimular l'escassetat de recursos, així també amb el maquillatge que no era de bona qualitat i difícil d'aconseguir. Portaven barrets i turbants, sabates amb plataforma i a vegades mitges de niló.

En canvi, l'**home** va portar jaquetes més ajustades encara que més llargues i cordades fins al coll, pantalons cenyits, sabates de punta i barrets de fong amb ales corbades. En conjunt tenien un aire de nostàlgia dels anys 20. La majoria duia bigotis estilitzats i els cabells curts.

Després de la Guerra, van proposar una moda molt més elegant i extravagant. La roba tenia molt més qualitat i confeccionada a mida i amb diferents gammes de colors i textures. El dissenyador **Christian Dior** va crear el "*new look*" com a símbol de prosperitat de la Segona Guerra Mundial.

Els vestits de la **dona** era molt més entallada; va tornar la cotilla per definir la cintura, les espatlles encara es mantenien i les faldilles eren molt més amples i voluminoses. Van predominar l'ús de botons a la roba, plecs i motius com el *tweed*. Els accessoris eren molt importants; joieria, carteres, guants, cinturons, barrets, mocadors... Igual que el maquillatge; arquejaven les celles i les enfosquien, els llavis es pintaven amb diferents tons del vermell i les ombres dels ulls anaven del marró al jade.

El pentinat canviava constantment, encara que el més usual era la melena *signéé* i el to ros, com el de **Marilyn Monroe** o **Grace Kelly**. Sovint portaven sabates de saló.

Finalment, l'estil de l'**home** va canviar dràsticament en comparació de les quatre darreres dècades. A causa de la innovació del rock d'**Elvis Presley** i els **The Beatles**, els homes emulaven les seves aparences. Per un costat, preferien jaquetes ornamentades, samarretes i jeans *denim* i pentinats amb tupes, i per un altre costat melenes llargues, vestits i botes puntegudes.

La **música** va causar una gran revolució social per part de la societat jove, que es va rebel·lar en contra de les normes adultes. Els joves es guiaven per la variància de la música i es vestien acord amb allò que escoltaven.

3.8.4 1960-1970

La moda elegant i sòbria dels anys 50 va canviar totalment a partir del 1960. Van començar els moviments feministes, les pastilles anticonceptives, les fibres artificials i la minifaldilla. La moda es va centrar, sobretot, al jovent.

En general, la roba de la **dona** es va tornar minimalista; talls rectes i simples, sense cap forma i això va significar la innovació de la primesa, causant la bulímia i l'anorèxia. A mitjans dels 60s, la dissenyadora **Mary Quant** va crear la minifaldilla i va causar un gran estupor a la societat. Les dones van rebutjar les cotilles, vestien vestits que arribaven a mitja cuixa, d'una gran varietat de colors vius, a més de la minifaldilla, jeans estrets fins als genolls, ballarines i botes a mitja cama. La roba es feia amb fibres artificials com el plàstic. En general, la dona havia de mostrar un costat infantil i es caracteritzava amb el rímel i l'alineador negre als ulls i pentinats andrògens, com la model **Twiggy**.

Tot i així, la **moda masculina** dels anys 1950 es va mantenir en aquesta dècada; camises de seda blanca, artilles amb estampat de tartan, jaquetes i pantalons amplis de llana. Amb cabells curts, estilitzats i pentinats amb cera i completament afaitats.

Cal destacar que els joves estaven en una situació que exigien llibertat davant de les prohibicions que les imposava, siguin econòmiques, socials o polítiques. Llavors, es van rebel·lar i, mitjançant amb la **música**, van exigir identitat. Van començar a experimentar amb les drogues al·lucinògenes (LSD) i això els proporcionava al·lucinacions distorsionades amb colors i formes i va donar el naixement de l'època psicodèlica del hipisme dels **anys 70s**, conegut com la "*Revolució de les flors*".

Davant de les grans masses d'admiradors de la música de **Janis Joplin**, **Jimmy Hendrix** i **Jim Morrison**, o **Jefferson Airplane** i la popularització del feminisme; comoditat, peces unisex i llargues cabelleres, van empènyer a la societat a formar part del hipisme.

La roba s'ajustava a la silueta femenina natural i es va fer manera més extravagant, inspirant-se a les al·lucinacions de les drogues. Les bruses nuades, els pantalons campana, els *mini shorts*, les jaquetes de coll alt, les sabates amb plataformes i les botes eren els elements més bàsics a l'armari de la **dona**. Era predominant els colors vius i alegres. Portava els cabells de diferents maneres però sempre solt i de forma natural i quasi no portava maquillatge.

Així també amb els **homes**, que la seva roba es va feminitzar, la qual es va fer més estreta i ajustada al seu cos. Freqüentment portaven pantalons de campana, artilles i camises de seda. Els seus cabells normalment eren molt llargs, fins a la cintura, i també a l'estil dels **The Beatles**.

Tot i així, els anys 70 no es compren només al hipisme. Altres cultures es van desenvolupar paral·lelament. El **disco** va aparèixer amb l'arribada dels brillantors i els balls que va transportar la gent a les hores nocturnes; diversió, música electrònica, discoteques i neons...

Es va utilitzar el *lycra* com teixit particular per la roba, utilitzant decoracions brillants com lluentons. Va ser caracteritzat per les botes i sabates de taló tipus suec amb altures extremes, els estils estrofolaris i els cabells voluminosos a l'estil de la **Donna Summer** i la **Farrah Fawcett** amb rotllos i laca. La música més representativa era l'**ABBA, The Bee-Gees...**

Tot i així, van haver inadaptacions al corrent anterior, que va sorgir el **punk** a Londres per les visions anarquistes dels joves, impulsats amb la música (**Sex Pistols, Blondie, The Ramones...**) que marcaven tendències violentes i antimonàrquiques. Tothom portava els cabells esvalotats, preferien els colors forts com el negre i vermell, i la seva roba es composava de cuir, estampats i espatlles gegants.

3.8.5 1980-1990

Durant els 80, va quedar molt marcada pel disco, que es va transformar al **flash**. Músics com en **Michael Jackson** o la **Madonna** van participar a les tendències de la moda, amb jaquetes de cuir vermelles, crucifixos, cadenes de strass ... A més de la innovació del **fitness**, que va significar un inici de la preocupació del físic.

Les **dones** mostraven la seva feminitat més salvatge amb cintures petites, tops curts, faldilles curtes, espatlles àmplies, alts tacons i una gran predominança de jeans ajustats. A més de portar melenes esveltes i esvalotats, duïen molt de maquillatge, sobretot amb les ombres d'ull, amb tota una gamma de colors fluors, llavis molt marcats i coloretos per tota la cara, donant més definició a les faccions òssies. La dona era una gran partidària al maquillatge i seguia molts procediments per ser més jove i prima.

En canvi, l'**home** anava molt més desarreglat i còmode; de dia anava amb pantalons denim, les Dr. Martens (sabates), samarretes àmplies i de nit amb jaquetes d'Òxford, bruses i pantalons o jeans. Portava el cabell curt, encara que sovint el portava llarg, sobretot en la part superior del cap, molt més que pels costats.

Tot i així, s'ha de dir que la roba quotidiana normalment era esportiva i predominaven els tons fluors amb l'ús del *lycra* com teixit principal.

Més endavant, al principi de la dècada dels 90 va ser semblant als 80; maquillatge recarregat i pentinats voluminosos. A partir del 1993 un grup anomenat **Nirvana** va canviar aquesta moda, sobretot pels joves, pel **grunge** que es caracteritzava per jerseis amb pantalons trencats i desfilats, roba barata i de segona mà. Més tard, el *grunge* va ser desplaçat pel **hip-hop**, inspirats als pantalons amples d'en **MC Hammer**.

La roba esportiva es va posar molt de moda; molts supermercats van democratitzar les tendències i la roba esportiva d'Estats Units va ser exportada cap a Europa. Aquesta roba acolorida va inspirar-se amb la roba quotidiana amb la qual es va assegurar les mateixes mides i es combinava amb plataformes que van posar de moda el grup pop **Spice Girls**

També es va posar de moda els jeans de la marca **Levi's** i el *look underground* que es caracteritzava per l'ús de tatuatges i pírcings, una cultura de música alternativa i ments progressives.

La marca **Chanel** va tenir una participació general amb la roba i es va encarregar de fer la roba esportiva més *chic*. Els accessoris no eren molt important però era freqüent portar ganxos de plàstic al cabell, *sticks*, gorres...

Els cabells canviaven de forma molt sovint, tot i que es va començar a tenyir-se de tots els colors, habitualment de blau, verd i vermell. Els homes duïen els cabells a l'estil dels surfistes o tipus *tassa* fins a l'altura de les orelles. Les dones duïen usualment cues de cavall i serrells o el *pixie cut*, que va innovar l'actriu Jennifer Aniston a la sèrie **Friends**.

3.8.6 Segle XXI: 2000-Actualitat

Fins entrant al segle XXI, la roba va deixar de ser excèntrica i extravagant. Va tornar a ser més refinada, elegant i simple, sempre tenint en presència la comoditat. La moda girava al torn de les tribus urbanes; constituïdes per diferents formes de viure i d'actitud, sempre destacat per la variància de música que havia des de llavors i la seva influència conseqüent a l'hora de vestir i pensar.

Els **homes** van adaptar el xandall per anar a treballar i van mantenir varis trets de l'esperit dels noranta, segons l'estètica. I les **dones** van tornar a portar l'estampat florejat dels anys 80, utilitzant shorts, bruses, pantalons de tir alt i minifaldilles. Com a calçat utilitzaven botes, esclops de goma o sandàlies. En quant al maquillatge, era molt simple; gammes de marrons a les ombres del ull, alineat amb alineador, tons foscos del vermell als llavis i una mica de coloret. Els pentinats eren simples i còmodes, era molt habitual portar-ho fins a les espatlles i amb les puntes cap amunt.

En la dècada del 2010, en l'actualitat, els jeans, les samarretes amb escot en V i les sabates de marca són els més preferits pels **homes**. Tot i que no rebutja el xandall. En canvi, les **dones** volen una moda més fresca però moderna; cabell natural amb pentinats elaborats, poc maquillatge i roba senzilla i bàsica; predominant l'ús de leggings, jeans, samarretes, abrics i sabates planes.

Tot i així, les masses de producció són molt més àmplies i això significa un canvi constant de les modes, que sorgeixen les **tendències**. Aquestes duren mesos i es posen de moda segons els factors socials que es predominen, com el cas dels **bloggers**, que són persones que es dediquen a mostrar el seu estil de vestir a l' Internet, imposant tendència.

4. LA IDEOGRAFIA I EL DISSENY

IDEOGRAFIA; IDEO (idea) – GRAFIA (traç, dibuix).

He escollit aquesta paraula com a títol de treball ja que després de recollir totes les imatges he tingut clar que darrere de cada dibuix (grafia) hi ha una idea. Cada creació té un punt de partida, una idea.

A més, la relació que hi ha entre la idea amb el dibuix és el disseny. És el procés que duu a terme la plasmació artística d'una idea mental sobre el paper. Per això, m'ha portat a esbrinar quelcom més sobre la relació entre el dibuix i el disseny.

Segons en **Lino Cabezas**, professor de Belles Art en la UB, explica que el més específic del dibuix és la pràctica. Ell afirma que: “La pràctica en química és previsible i experimentable des d'una teoria, com una teoria autònoma. Pot arribar a anul·lar-se. En el dibuix els resultats són imprevistos e imprevisibles. S'ha d'explicar cada solució des de ella mateixa. La teoria del dibuix és explicable des de la pròpia pràctica. No hi ha una teoria absoluta.”

El què és refereix és el fet que quan algú comença a dibuixar alguna idea establerta al cap per plasmar, el dibuix no pot ser previsible perquè, de fet, el pot sorprendre. Llavors, mentre practica surten coses que van sorgint d'imprevist, de forma inconscient. Tot això estimula la imaginació de l'artista per la creació de noves propostes ideades.

“El dibuix com a disciplina s'inaugura al Renaixement; pintors, escultors i arquitectes són els usuaris del dibuix. Fins al Renaixement les pràctiques es catalogaven pels materials. Al Renaixement la situació canvia. La re agrupació no és ja en funció del material sinó pel que tenen en comú intel·lectualment.

La primera denominació és la “d'Arts del Dibuix”; els pintors, els escultors i els arquitectes tenen en comú el dibuix. A Itàlia “dissegno” és el mateix que dibuix.

A partir del s. XVI la tradició escolàstica classifica les activitats dels individus en arts mecàniques i arts lliberals o intel·lectuals. Un pintor o un escultor no era un intel·lectual.

Els artistes al Renaixement són conscients de la seva intel·lectualitat; es lluita per a que se'ls reconegui. En Miquel Àngel diu "Es pinta amb la ment, no amb la mà". Es considerava que la cosa intel·lectual en les arts era el dibuix; d'aquí la denominació de "Art del Dibuix". Es fundaran les acadèmies del dibuix, perquè és sobre el qual es pot reflexionar i ensenyar. El dibuix és la Ciència de l'Art. Avui el dibuix es considera com una tècnica no com un gènere, tornen a considerar-lo com quelcom material.

Al S XIX El model de la Bauhaus intenta respondre al que fou la caiguda de l'antiga acadèmia i planteja la unió entre la subdivisió entre arts menors i arts majors.

Per fi l'Art ha adquirit una categoria de ciència, i aquesta ciència, segons Vasari, és la mateixa per a totes les Arts; és la ciència del "disegno" o del dibuix. A la Bauhaus això ho repetiran entre altres, Klee, Itten i Kandinsky a les seves classes. Gropius deia: "copiar mimèticament sense sentit com ho fan els micos no porta enlloc. Per tant el que la Bauhaus pretén és crear homes i dones que siguin conscients del món on viuen i, en conseqüència, aconseguen crear formes que simbolitzin les seves creences."

Així mateix, l'aprenentatge dels processos del disseny s'impartiren a les Escoles d'Arts i Oficis, sorgides per la industrialització a Anglaterra en el segle XVIII. Tal com explica en **Lino Cabezas**, i detallant la diferència entre l'artesania i l'ofici:

"A Anglaterra quan sorgeix el primer industrialisme, canvia els objectes i també la humanitat. Hi ha un nucli anglès que es consolidarà en aquest moment i s'idealitzarà l'Edat Mitjana. El Sr William Morris critica la Revolució Industrial en defensa de la producció artesanal. Són un antecedent del moviment hipie. Retornen a l'ofici com a un sistema més feliç. Sorgiran com bolets a tota Europa Escoles d'Arts i Oficis. El Modernisme serà com un cant del cigne dels oficis.

Artesania no és el mateix que Ofici. L'artesania és la producció artesanal d'objectes en països no industrialitzats, de productes que no poden competir monetàriament amb els industrials. El sistema de producció és el que es diferencia. Els objectes artesans tenen una forma que es pot heretar familiarment, no hi ha disseny, no hi ha projecte. Això és la producció artesana. Quan hi ha Art i Ofici, les formes no són heretades, són creades.

La creació artística és com una tercera via que té la seva pròpia metodologia.”

Per això em plantejava: **L’art té relació amb la moda? Un vestit és una obra d’art? Els dissenyadors d’indumentària són artistes?**

Vaig anar a l’escola Llotja de Barcelona que fins fa uns 10 o 15 anys era una escola d’Arts Aplicades i Oficis Artístics. Em vaig entrevistar amb **Lourdes García**, una professora del departament que es dedicava a l’especialitat de disseny d’indumentària. Em va explicar el què feien allà, els diversos processos que havia de passar un dissenyador i les seves sortides. Després, vaig tenir la sensació que els que treballen en aquest àmbit són artistes, és a dir, són creadors que dissenyen.

Dintre dels seus ensenyaments, el dibuix és una assignatura fonamental pels alumnes i l’han de dominar. És a dir, és comú a totes les disciplines, el primer pas que fa qualsevol artista per expressar-se. Així com s’esmenta al text, segons Miguel Àngel: *“Es pinta amb la ment, no amb la mà”*.

No obstant, no estic segur fins a quin punt la societat considera encara que hi ha unes Arts majors i unes Arts menors. Sovint es parla de l’art de la cuina, del cinema... Tot i així, tinc la certesa que la societat anomena artista a aquell que crea, inventa, dissenya o expressa quelcom amb tècniques determinades, tingui una titulació o no.

Tot i així, pel que fa amb la moda, el text explica clarament que el dibuix és la Ciència de l’Art. Això vol dir que és evident que en el món de la moda el dibuix és una manifestació artística que empra el dissenyador per després fabricar la roba que vol fer. D’aquí, no apareix cap altra mena de participació artística que tingui relació amb el dibuix. En altres paraules, el disseny és la única relació entre l’art i la moda.

Al llibre *Croma XXI, Disseny: forma i funció* de Carles Nuñez, Josep M. Padrol i Miquel Romagosa sobre el disseny diu:

“ Vivim envoltats d’objectes molt variats. On hi ha una eina, un espai creat, un vestit, un cartell ,un llibre... hi ha disseny.”

“En la fabricació d’objectes es poden considerar dues etapes històriques: l’artesana, que arrenca dels orígens mateixos de la humanitat, i l’etapa industrialitzada, que va des de la Revolució Industrial del segle XIX fins als nostres dies.”

“El fet d’haver de dissenyar els objectes abans de fabricar-los fa necessària la tasca d’especialistes que tinguin coneixements adients per detectar necessitats, estudiar materials, imaginar formes, representar-les gràficament i valorar qualitats estètiques: són els dissenyadors.”

“El disseny és el conjunt d’operacions mentals i tècniques que cal fer per tal que la idea d’un objecte adquireixi una forma concreta, es pugui construir i es pugui fer servir amb una funció prevista.”

Personalment penso que el disseny és un concepte molt important i principal entre la relació de la moda i l’art. El dissenyador de moda és qui s’encarrega d’assegurar que la seva indumentària en procés de creació tingui les mateixes qualitats que els seus esbossos, on estan plasmats les seves idees. Això hi diem el **disseny**.

Quan el dissenyador de moda dibuixa les seves idees a sobre d’un paper o per predominar un disseny utilitza eines o diferents tècniques segons la seva idea imaginada, depenent segons la seva funció o gust d’estètica. A l’hora de la realització, s’utilitzen diverses tècniques:

- Llapis de grafit, de colors, retoladors.
- Carbonet, sanguina, ceres, pastels.
- Pinzells (pintura acrílica, tempera, aquarel·la, a l’oli).
- Tinta xina, gouache, ploma, aerògraf.
- Digital (*Adobe Photoshop CS, Adobe Illustrator*).

De manera que s’origini un disseny mitjançant amb una d’aquestes tècniques, o de forma mixta, ha d’haver necessàriament un procés creatiu i mental que l’artista ha de veure’s enfrontat. Ara bé, **com funciona aquest procés?** Per explicar això, he experimentat amb mi mateix, posant-me a la pell d’un dissenyador quan vol dibuixar la seva idea.

Abans de començar a expressar les meves idees, em situo en un espai que em permeti lluminositat, mobilitat i organització i un suport adequat, amb superfície llisa, i estable. Després poso un foli blanc o un bloc de notes i les eines que vull utilitzar al costat: el llapis, la goma, la maquina i allò que sigui necessari quan vulgui aplicar-ho, és a dir, les tècniques que voldré recórrer. Fins aquí, és el primer pas del procés.

El segon pas és pensar allò que vull dissenyar. Però no és del tot fàcil. Com he d'imaginar, les coses són més complicades perquè és un desenvolupament d'una creació que requereix temps i preparació. Si tinc manca d'imaginació agafo llibres de col·leccions de roba, pintures, fotografies, pel·lícules... per poder assimilar allò definitiu que vull dibuixar. Quan tinc la idea, començo a expressar-la.

Per compondre o representar el disseny he de tenir en compte diverses possibilitats: l'esquema i els trets particulars de cada element i les seves fluctuacions. Així mateix, quan començo a dibuixar entro en un bucle de canvis constants: he de modificar o canviar això, he de transformar-ho d'altra manera, hauré d'utilitzar quelcom.... Així, tant l'estructura del dibuix com les tècniques.

Durant el procés, entro a una fase de creativitat. El fet de transformar o modificar significa que apareix una actitud nova, és a dir, tots aquests canvis tenen relació amb el meu coneixement, pensaments i reaccions que generen moltes idees fluctues, que em donen un ànim per realitzar allò que realment vull dissenyar. A més a més, apart d'aquesta fase també entro en un estat quan veig allò que estic acabant de dibuixar no va acord amb la imatge que tenia al cap. Per tant, vaig modificant, vaig afegint elements... tot allò que crec necessari per aparèixer allò que vull.

Com a conclusió puc dir que és un procés molt laboriós i complicat, amb un temps molt extens i que requereix paciència i inspiració. Malgrat això, fa ral·lela activa el hemisferi dret del cap i crea un gran sistema d'idees que innoven una creativitat altíssima i motivació.

5. RECOLLIDA DE DIBUIXOS DE MODA

Giovanni Boldini
Pintura a l'oli sobre tela
1905

George Lepape
Estencil sobre paper, gouache
1919

Ricardo Fumana
Llapis de grafit
2012

Rene Bouet Willaumez
Aquarel·la
1941

Arturo Elena
Retoladors sobre cartolina
2008

René Gruau
Aquarel·la
1955

Jordi Labanda
Gouache
2012

Joseph Christian Leyendecker
Aquarel·la, pintura a l'oli
1924

Étienne Drian
Aquarel-la
1921

Kelly Thompson
Llapis, aerògraf
2012

Kenneth Paul Block
 Retoladors, aquarel·la, pastels
 1967

Leon Bakst
 Aquarel·la
 1914

Roman de Tiroff (Erté)
 Estencil sobre paper, gouache
 1915

Antonio Lopéz
 Aquarel·la, carbonet, retoladors
 1982

George Barbier
Estencil sobre paper
1924

Coby Whitmore
Aquarel-la, gouache
1949

Maggy Rouff
 Aquarel-la
 1936

Johnny Cheuk
 Vectors, fotografies, dibuix, Photoshop
 2008

Tom Keogh
Aquarel·la
1950

Katrin Assman
Collage, tinta xina, llapis, aquarel·la
1998

Tony Viramontes
 Acuarela, pastels
 1983

Paula Sanz Caballero
 Teixit bordat sobre teixit
 2012

6. HI HA RELACIÓ ENTRE L'ART I LA MODA?

Mentre anava recollint i observant els diversos dissenys d'indumentària m'anaven venint idees sobre la qüestió, que ja tenia anteriorment, sobre la relació entre l'art i la moda.

La relació entre la indumentària i l'art és molt rellevant en la moda. Per això hi ha dissenyadors que tenen idees sobre la moda, o bé, sobre la forma de la roba que volen que portin les persones. Per a plasmar les seves idees i donar a conèixer les seves creacions utilitzen, d'entrada, el dibuix. Aquest és el primer pas per a que després se'n generi la peça de roba corresponent amb la finalitat que les persones amb afinitat en gaudeixin.

L'artista o el creador tria utilitzar diverses tècniques o recursos gràfics, per separat o combinats. Fa una elecció important ja que sovint els recursos gràfics escollits ajuden o són afins a les característiques o estil de la roba que dissenyarà. Així per exemple, si ha de presentar una peça tèxtil sensible i lleugera pot ser més adient treballar-la amb una tècnica que faciliti l'obtenció de transparències, com per exemple l'aquarel·la.

Aquesta sensibilitat sorgeix a partir de les seves idealitzacions; de la seva manera de percebre. Quan traça una línia amb una tècnica o altra, amb un gruix, pressió, velocitat, densitat o altre, per representar la figura humana amb una indumentària amb un tipus de formes, des de la mimesis a les figuracions o estilitzacions, expressa una estètica determinada que té a veure amb la seva percepció, tant emocionals com artístiques.

Totes aquestes eleccions gràfiques que fan els dissenyadors tenen relació amb les seves creacions tèxtils. És a dir, la roba que ideen i confeccionen, tenen diverses característiques com les línies, el volum o plànols visuals, les textures o densitat, els colors, les composicions, etc.. que responen al mateixos sentits estètics a través dels quals mostren, expressen i comparteixen la seva sensibilitat.

Ara bé, l'estètica, l'idealització o la preferència a l'hora d'expressar una pròpia creativitat com sorgeix? Quan influeix la sensibilitat? Tant l'art com la moda són termes relatius. És a dir, la creativitat i la sensibilitat de l'artista o el dissenyador està influenciada de l'entorn al qual viu. La seva manera de sentir, viure i percebre està influenciada de cada moment. Cada cultura "imposa" els seus gustos, una estètica col·lectiva. Quan l'artista s'expressa veiem en els seves creacions els productes resultants de les influències de tot el seu context. Expressa amb la seva sensibilitat com a individu dintre d'un col·lectiu.

A més a més, sovint en un mateix àmbit o època conviuen expressions, estils, estètiques diferents i diverses; ja sigui per senyalar ideologies, per distingir classes socials o senzillament per abastar la diversitat de maneres de viure i sentir.

Quan vestim ens agrada sentir-nos còmodes, que s'avingui a la nostra sensibilitat amb la nostra manera de viure. Tenim els nostres gustos, encara que emmarcats per les tendències de moda del moment social, per la seva estètica. Això és un fet important. Nosaltres podem escollir entre la varietat de dissenys per triar com volem veure'ns i com volem que ens vegin.

¿Què fa que uns dissenyadors triïn dissenyar o portar un tipus de roba o altra?, què fa que unes persones que escolten una música determinada vesteixin de la mateixa manera d'allò que escolten?, què és allò que decideix que una classe social distingida porti això i l'altra no?

Crec que és una sintonia en la sensibilitat, una resposta que coincideix amb les qüestions del gust de l'estètica, que vibren similar amb varis elements; línies, formes, densitats, textures, colors, composicions i no amb unes altres. **És un mode de comportar-se, per tant, esdevé moda.** Aquesta s'estén en totes les activitats d'aquest comportament, llavors, inclou la música, l'estatut social i cultural...

En l'actualitat, és normal trobar incògnites o dubtes sobre la relació que hi ha entre l'art i la moda. No obstant, és força evident que la moda té moltes vies d'expressió de naturalesa artística. Tenim com a exemple l'art de cosir, de crear teixits, de maquillar, de l'esmalt, entre molts altres.

La *Real Acadèmia Espanyola*, una institució que planifica normatives lingüístiques, explica que l'**art** és una manifestació humana que expressa una visió personal d'allò real o imaginat per interpretar-ho amb recursos plàstics, lingüístics o sonors.

Tal com vaig explicar, l'art apareix com una idealització o creació, una idea, inspirada tant com creada, que és canalitzada mitjançant de varis elements per transmetre-ho a un suport que permeti mostrar el resultat o la resposta de la manifestació artística mental. Aquesta mena d'expressió és anomenada **dibuix** o **disseny**. Com s'explica en el llibre "*Croma XXI, Disseny: forma i funció*":

"El disseny és el conjunt d'operacions mentals i tècniques que cal fer per tal que la idea d'un objecte adquireixi una forma concreta, es pugui construir i es pugui fer servir amb una funció prevista."

El dissenyador de moda plasma la seva idea sobre la indumentària en un paper en forma de dibuix o esbós. Aquest producte final; el dibuix o l'esbós, el podem considerar com a una forma de crear de manera artística.

Tot i així, es pot anomenar la moda com art? Aquesta interrogació ha estat motiu de controvèrsia en aquest inici del segle. Es considera que la moda en sí, no es pot considerar art, sinó que tan sols és una creació quelcom suprem que si que es correspon a l'art. Per tal que quelcom tingui la categoria d'art ha d'haver-hi darrere un artista.

Això vol dir que la única relació que hi ha entre la moda i l'art és el disseny, o sigui, els dibuixos que ha fet el dissenyador o l'artista. Per tant, podem afirmar que la moda no és art perquè, tal com diu la Real Acadèmia Espanyola, és un costum, és a dir, un estil de vida que adapten les persones. La indumentària és reproduïda a partir dels dibuixos, però la moda és el que imposa si aquesta roba es porta o no durant un determinant temps. En canvi, l'art només es posa de manifest a la moda quan el dissenyador dibuixa.

7. CONCLUSIÓ

En principi, quan vaig escollir aquest treball no tenia cap hipòtesi concreta sinó una sèrie de preguntes que venien i se n'anaven. La majoria anaven directament relacionades amb la història de moda, sobre la roba, i no pas a la part del disseny, ja que considerava la part pràctica com el punt important del treball perquè era el tema principal. Inicialment vaig voler recopilar informació relacionada amb el tema i així va ser com vaig poder determinar la hipòtesi: ¿la moda és art?

Personalment creia que era evident que havia una relació entre ambdues: l'art i la moda, però mai em vaig parar a reflexionar amb més profunditat sobre aquest vincle. Què era allò que feia que fos així? Llavors, durant la recerca d'informació, debats, opinions públiques, hipòtesis... he anat formant la meua pròpia base de pensament. Si ens fixem exactament els conceptes d'ambdós termes, veurem que, a través de la lògica i raó, hi ha un fet característic que fa distingir una cosa de l'altra. És a dir, la moda i l'art són dos conceptes diferents però entre ells és cert que existeix una estreta relació, en la qual hi podem establir uns vincles.

A cada un dels subtemes en què podem parlar de moda sempre podem establir-hi una relació pel que fa als lligams artístics, i per tant, són conceptes diferents que es relacionen directament.

El disseny de moda, sigui amb dibuixos, amb patronatge o quelcom, és art. És una manifestació artística que sorgeix en el moment en què un artista combina formes, colors i textures per aportar el seu propi estil i una estètica determinada segons els seus gustos i ideals. Tot i així també cal considerar que la moda no és independent del moment històric en què es fa el disseny ja que aquesta té el seu esdevenir com a conseqüència de factors socials i econòmics, a més d'ésser un negoci que té com a finalitat enriquir-se davant dels comportaments socials i la necessitat d'anar vestits. Per aquest motiu, fan canvis constants sobre la roba per tal que el monopoli continuï creixent i, sobre tot, que els empresaris obtinguin beneficis, fruit del consum de la societat.

Amb aquest treball he pogut observar la evolució de la indumentària al llarg de la història humana i els costums socials de cada respectiva època.

He trobat moltes curiositats que desconeixia, he aprofundit temes dels que només sabia allò bàsic i he pogut investigar els respectius factors que han donat lloc a conseqüències importants. A més a més, també he vist la evolució de l'anatomia i estructura dels dibuixos recollits de manera cronològica.

En conjunt, he recopilat una sèrie extensa d'opinions i destacaria, com a mostra del meu aprenentatge, les conseqüències de varis fets històrics del segle XX que han incidit en l'actualitat, tenint present els diversos moviments culturals que apareixen dia a dia. Per exemple, en la dècada dels anys 60 l'anorèxia i la bulímia van ser dues malalties que van començar a tenir ressò entre la societat com a conseqüència dels canons estètics i socials que el món de la moda va promoure, malalties que segueixen vigents com a realitat social. Des dels anys 20, però, els ideals femenins ja van patir un gir que consistien en que les dones fossin altes i primes, com ara trobem les models en les passarel·les. A més a més, em va encuriosir moltíssim que a partir dels 50 el jovent es rebel·lés i imposés més participació o reconeixement social i la relació que començava a existir entre la moda, l'art i la música com a tret identitari tant de les persones com dels grups socials. Un exemple en seria la revolució *Beatnik* (la influència dels The Beatles i Elvis Presley), o el moviment antisistema *Punk*. En altres paraules, la música, a partir dels anys 50, ha esdevingut un tret identitari més, conjuntament amb l'art i la moda, que avui dia encara es manté.

Apart d'això, també he comparat la recollida dels dibuixos i he observat moltes estètiques influents de cada respectiva època. L'any 1920 es va caracteritzar per la influència del moviment de *l'art déco*, que ho feia amb visió futurista, de línies i corbes clares i simples. A més, m'ha cridat l'atenció la gran varietat d'estils i com aquests fan destacar uns dels altres. Estils que mai havia imaginat que existissin. També m'ha sorprès, com molts artistes, tot i utilitzar les mateixes tècniques, obtenen resultats totalment diferents, de manera que podem diferenciar-los.

Les causes venen determinades per les diferències estètiques de cada dècada, i els ideals de l'artista influïts amb altres èpoques passades o fins i tot innovant, i fins i tot, per les diverses sensibilitats i maneres de percebre.

Aquest treball m'ha enriquit culturalment, he après tant en relació a la història de la moda com del dibuix.

Honestament, el fet de fer aquesta recerca ha fet que m'endinsés en uns móns que tot i que inicialment creia conèixer, m'ha fet el coneixement d'aquests temes més ampli. El treball a fons, la investigació, la recerca i la curiositat enriqueix personalment, t'omple de satisfacció i et fa sentir triomfador. A part de la part personal, també m'ha aportat informació important que crec que em servirà de base en la meva professionalització futura, tan si em declino pel món artístic més pur, com si m'encamino cap al món de la moda. Ara ja sé que sempre hi ha relacions entre allò que ens agrada i que per a créixer no les podem separar.

Per acabar, m'agradaria destacar una conseqüència personal molt important d'aquesta feina. La gran explosió artística, quan desenvolupava la història de la moda i el dibuix, que em va ocasionar un interès notable sobre la roba. L'estudi del disseny de la indumentària va innovar una sèrie d'idees personals segons els meus ideals i estètiques. Això em va permetre a ser més creatiu, a tenir més inspiració a l'hora de dibuixar i provar coses noves que mai m'imaginava fer-ho. En certa part, ha millorat molt més la meva faceta artística.

8. BIBLIOGRAFIA

RECERCA

<http://www.google.es>

<http://www.wikipedia.es>

<http://www.rae.es/rae.html>

MODA

<http://www.modahistoria.com/>

<http://www.modaweb.com/aula/historia/index.htm>

<http://historia-de-la-moda.blogspot.com.es/>

<http://usuarios.multimania.es/ninielilla/fourdescphotos0.html>

DIBUIX, DISSENY I IL·LUSTRACIONS

<http://www.prendaspublicas.com/2010/04/12/60-ilustradores-de-moda-que-no-puedes-dejar-pasar/>

<http://www.tiposde.org/ocio-y-entretenimiento/530-tipos-de-tecnicas/>

<http://ilustracion.com.ve/2009/07/22/tecnicas-de-ilustracion/>

http://www.astraph.com/udl/biblioteca/antologias/tecnicas_bocetaje.pdf

<http://www.lostateminor.com/category/illustration/>

<http://books.google.es/books?id=MDU-CAoEgeEC&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false>

“Historia de la moda: Desde Egipto hasta nuestros días”

Bronwyn Cosgrave, Editorial: Gustavo Gili

ISBN: 978 84 2522 064 7

“La nueva ilustración de moda”

Martin Dawber, Editorial: Blume

ISBN: 978 84 9801 185 2

“El dibujo como invención: idear, construir, dibujar (en papel)”

Lino Cabezas, Editorial: Catedra 2008

ISBN: 987 84 3762 472 3

“Dibujo y construcción de la realidad: arquitectura, proyecto, diseño, ingeniería, dibujo técnico: dibujo y profesión 2 (en papel)”

Lino Cabezas, Editorial: Catedra 2011

ISBN: 978 84 3762 752 6

“Croma XXI Visual i Plàstica 4 ESO. Disseny: forma i funció.”

Carles Núñez, Josep M. Padrol, Miquel Romagosa. Editorial: Casals 2008

ISBN: 978 84 2183 871 6

“Diseño y comunicación visual. Contribución a una metodología didáctica”

Bruno Munari, Colección GG Diseño

ISBN: 978 84 2521 203 1

ANNEX

1900-1920

Giovanni Boldini

Leon Bakst

Erté

George Lepape

Étienne Driane

1920-1940

Joseph Christian Leyendecker

George Barbier

Maggy Rouff

Rene Bouet Willaumez

Carl Erickson

1950-1960

Coby Whitmore

Tom Keogh

Bernard Blossac

René Bouche

René Gruau

1960-1980

Kenneth Paul Block

Antonio López

Tony Viramontes

Andy Warhol

Joe Eula

1990-2000

Kareem Iliya

Annette Marie-Parcy

Pierre-Louis Marcia

Toko Ohmori

LULU

2000-2009

Colonel Moutarde

Marguerite Sauvage

Sarah Beeton

Peter Winnett

Fawn Gehweiler

2000-2009

Biciqueta Sem Freio

Masaki Mizuno

Johnny Cheuk

Sarah Singh

David Downtown

2000-2009

Anna Kiper

Jacqueline Bisset

Stina Persson

Hannah Müller

Arturo Elena

Actualitat

Javier Medellin Puyou

Emma Leonard

Kelly Thompson

Mats Gustafson

Rubén Toledo

Actualitat

ONEQ

Gary Fernandez

Paula Sanz Caballero

Sandra Suy

Liselotte Watkins

Actualitat

Gi Myao

Jordi Labanda

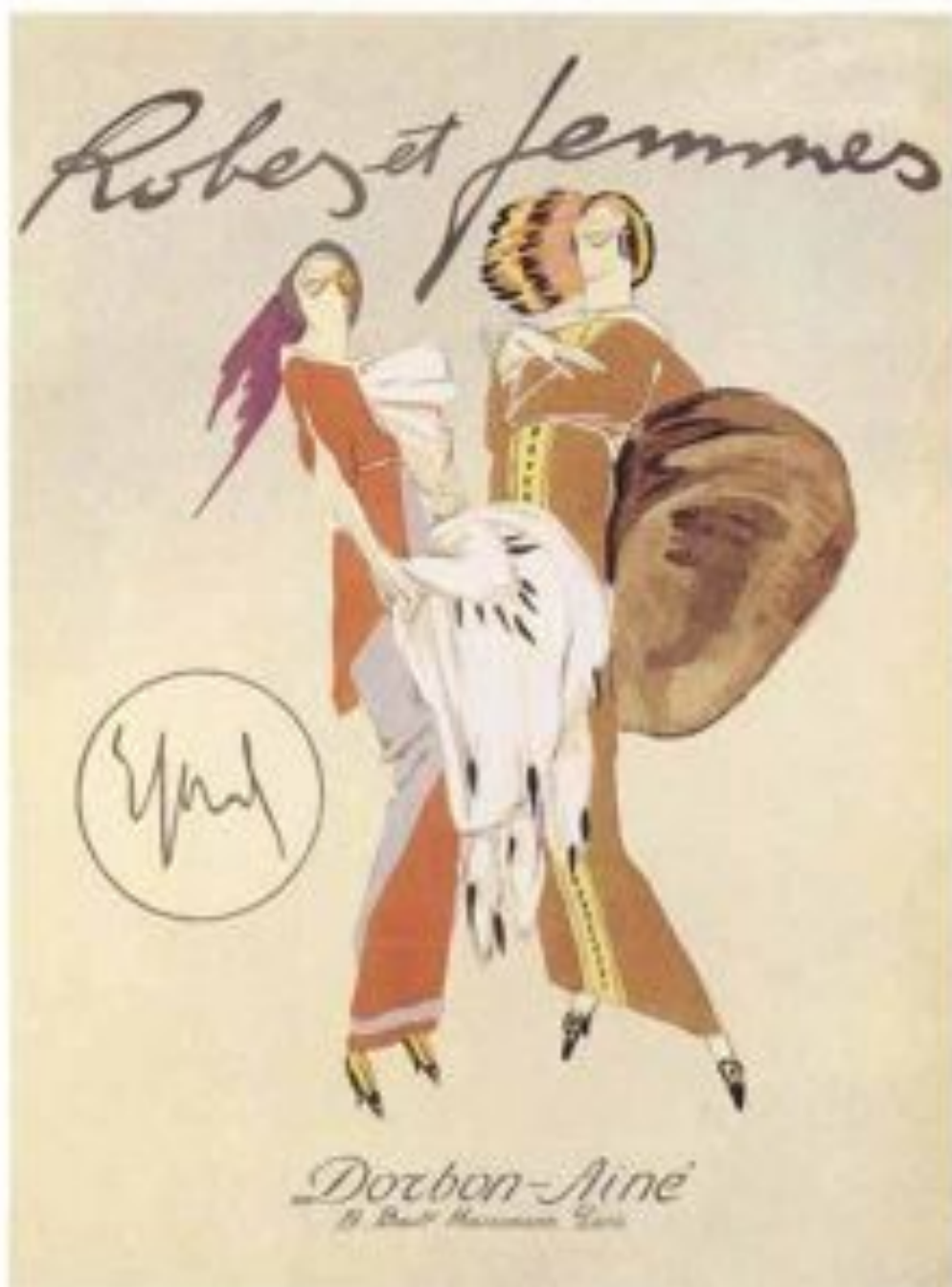
Laura Laine

Ricardo Fumanal

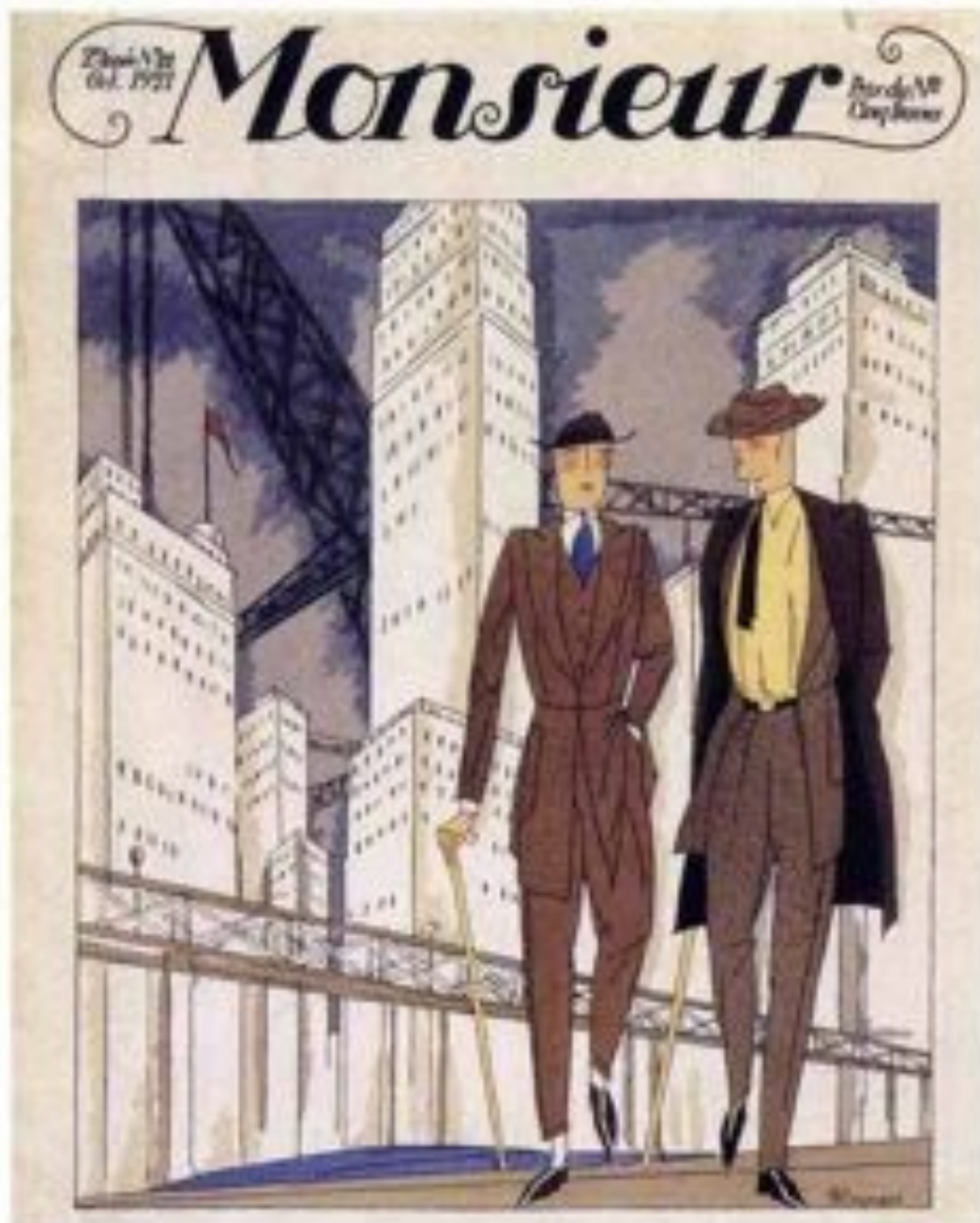

Sabine Pieper

Enrico Sacchetti, Frontispiece of *Robes et femmes*, 1912.
Fochair print. Courtesy The Stapleton Collection.

Sacchetti, who collaborated with Marinetti, the father of Futurism, on his magazine *Forma*, worked as a fashion illustrator in Paris immediately before the war.

Pierre Mourgue, Cover of *Monsieur*, October 1921. Colour lithograph. Courtesy The Stapleton Collection.

Mourgue underlines the urbanity of the menwear in his cover illustration by setting the figures against a background of skyscrapers. He frequently travelled to New York and went on to work for *American Vogue*, for whom he did numerous covers.

52 1900 – 24

Kuppenheimer

GOOD CLOTHES

True style—good fit—splendid all-wool quality—expert craftsmanship—the kind of clothes that help a man be as good looking as he ought to be, Easter or any other time.

THE HOUSE OF KUPPENHEIMER • Chicago

J. C. Leyendecker, Advertisement for Kuppenheimer, Chicago, 1920s. Courtesy The Advertising Archives.

A crisp, double-breasted, wool overcoat worn with a pale homburg hat and walking cane epitomize the dapper man about town.

1900 - 24 57

Krolowski, Plate from *Styl*, January 1922. Pochoir print. Courtesy The Stapleton Collection.

A sharply three-piece suit with matching overcoat and felt hat shows the influence of American styling.

62 1900 – 24

Setsu Nagasawa. Two women in kimonos, c.1960.
Private Collection.

Despite depicting traditional kimonos and using traditional media, Setsu Nagasawa, a Japanese illustrator popular in the 1960s and 1970s, gives an interpretation that is utterly contemporary.

210 1950 – 74

François Berthoud, Original illustration of Jean-Paul Gaultier for *Vanity*, 1986. Linocut and watercolour. Courtesy Galerie Bartsch & Choriou, Munich.

The angular pose and flat rendition of the figure, animal and floral motifs express the values of Gaultier's 1986 collection, inspired by Russian Constructivism.

290 1975 AND BEYOND

Técnicas de Bocetaje

1.2 Ejercicios de líneas

Líneas Rectas. Siempre mantienen la misma dirección y pueden ser:

- **Horizontal:** Para dibujar lo hacemos de izquierda a derecha

- **Vertical:** la dibujamos de arriba hacia abajo

Oblicua.

- **Ascendente:**

- **Descendente:**

Línea Quebrada. Si se combinan las líneas rectas entre sí, producimos una línea en forma de zigzag llamada línea quebrada.

Líneas Curvas. Su dirección es variable y son:

- **Espiral:**

- **Ondulada:**

- **Cerrada:**

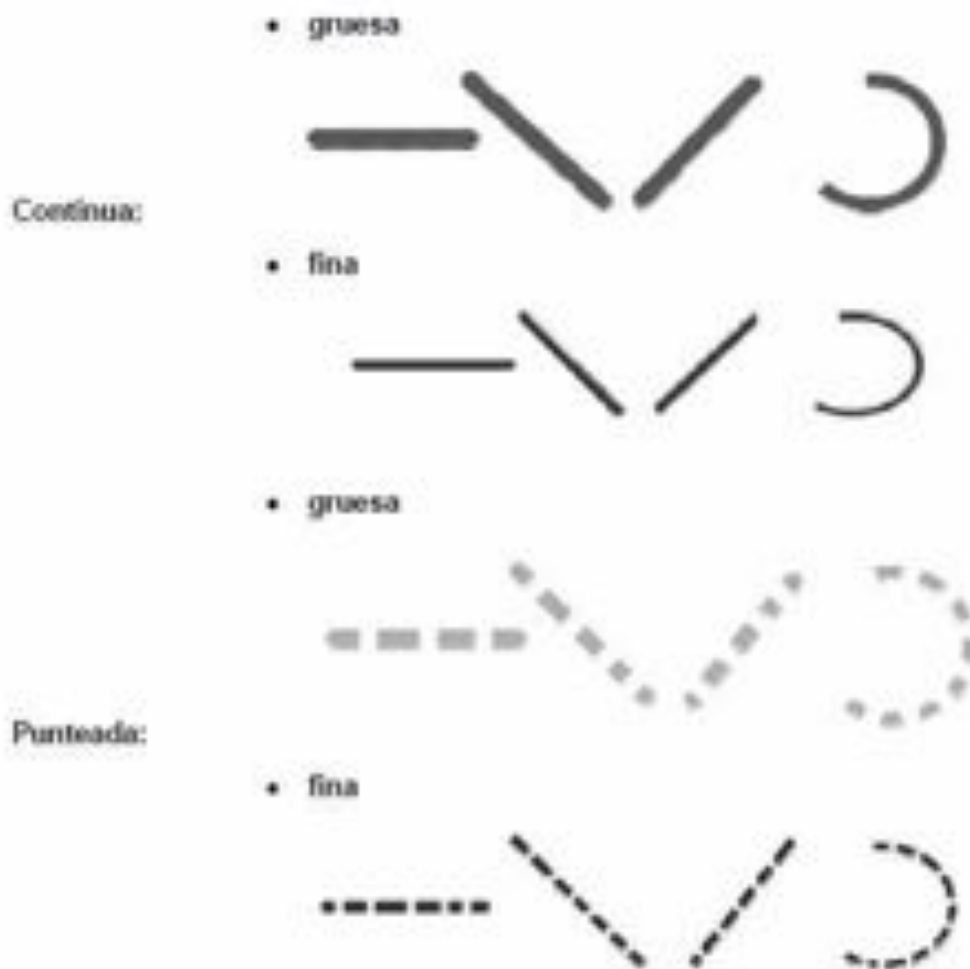
- **Abierta:**

Líneas Mixtas. Si unimos las líneas rectas y curvas, obtenemos las líneas mixtas.

Las líneas también pueden ser clasificadas en:

El dibujo utiliza la combinación de todas estas líneas para construir imágenes, y para aprender a dibujar es necesaria la práctica.

Tiza

El término "tiza" se usa aplicado a una gran variedad de posibilidades. Puede comprarse en la modalidad de lápices de color, es decir con una envoltura de madera, también en la gama de tonos marrones, rojos y negros que ofrecen los lápices conté, pero asimismo las ceras de colores para niños pueden ser de utilidad.

Conté

Los lápices conté comparten algunas propiedades con el carboncillo en lo referente a la facilidad de su manejo y a su textura granulada, aunque la calidad de su trazo es más aceitosa que la del carboncillo y, por lo tanto, más estable. El pastel Conté es un medio tradicional para el dibujo de estudios del natural y de paisajes. Los marrones – soplea y sanguina – dan calidez a la imagen; el negro es rico en matices y profundo, y también se puede comprar pastel blanco para las luces. Si se utilizan papeles de colores como base para el dibujo, con la gama tonal reducida del pastel Conté también se pueden obtener resultados muy interesantes.

Ceras

Las ceras ofrecen una gama muy amplia de colores para realizar bocetos sin ningún tipo de pretensiones. Los colores saturados y las puntas romas de este medio animan a dibujar impresiones de color y forma rápidamente y sin inhibiciones; a menudo, el resultado se parecerá a los dibujos infantiles, aunque planeado y ejecutado con la sofisticación de un ojo adulto. Los trabajos de línea realizados con pasteles tienen un carácter muy especial, sin embargo, este medio también permite trabajar con difuminados.

Lápiz

La calidad de la línea depende de la dureza o blandura del lápiz, de la calidad de la punta y de la presión que se le aplique al dibujar. A veces, se tendrá la punta muy afilada para obtener una línea clara e incisiva; por el contrario, una punta roma da un aspecto más suave al dibujo. Para cambiar el grosor de la línea y su textura se puede inclinar, girar y torcer la punta del lápiz.

Para los dibujos se necesitarán lápices de las durezas consignadas bajo la letra del código B – los lápices con letra de código H son excesivamente duros y la línea que proporcionan es demasiado clara para el dibujo de bocetos –. Mientras más blanda sea la mina del lápiz menos tardará en perder la punta.

Los lápices de colores también se transportan con facilidad, y son muy adecuados para dibujar en color. Se debe tener en cuenta que los colores se pueden mezclar para obtener otros colores.

Pluma esferográfica

Las plumas esferográficas tienen una fluidez especial que estimula un manejo más ágil. Se puede dejar que la punta discuta libremente para crear una línea activa, insegura o presionar con fuerza y trazar con vigor para obtener una imagen densa.

He escollit aquestes últimes pàgines sobre les tècniques i recursos gràfics del dibuix que utilitzen els dissenyadors per dissenyar les seves idees, així per visualitzar les diferències entre les qualitats dels resultats de cadascuna. Així també, diferents tipus de línies, tal com vaig explicar, que afecten a la qualitat expressiva del resultat.